

Након што су се у медијима појавиле информације о иницијативи коју разматра Министарство просвете, а која се односи на могућност скраћивања трајања наставних часова у школама, Савез учитеља Републике Србије је спровео истраживање с циљем прикупљања мишљења и ставова запослених у школама овим поводом. Полазећи од уверења да се одлуке од значаја за образовни систем доносе на основу пажљиве анализе и увида у свакодневну образовну праксу, сматрамо важним да се у разматрање ове иницијативе укључе и ставови запослених у образовању, који наставу непосредно реализују.

Истраживање је спроведено у јануару 2026. године, а овај извештај даје преглед његових резултата.

УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА

У истраживању је учествовало 3.272 испитаника, запослених у школама у Републици Србији, а опис узорка који следи говори у прилог његовој репрезентативности.

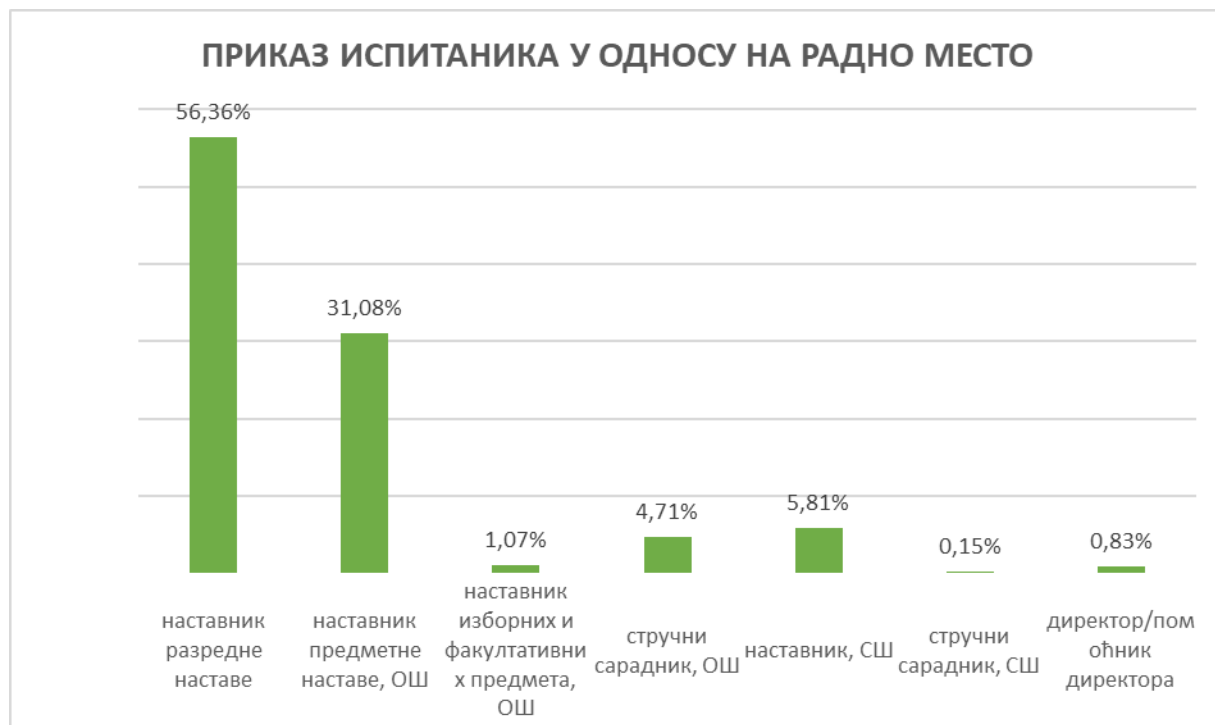
У складу са трендом у наставничкој професији, међу испитаницима је највише оних које су женског пола (2.868), док је 404 испитаника мушког пола.

Упитник којим су прикупљани подаци у сврху овог истраживања је пласиран првенствено запосленима у основној школи јер наша организација делује у области основног образовања те је највећи број испитаника запослен у основним школама (3.077), а 195 испитаника је из средњих школа.

На наведено се надовезује и податак о радном месту испитаника међу којима је највећи број наставника разредне наставе (1844) и наставника предметне наставе у основној школи (1017), а потом наставника у средњој школи (190), стручних сарадника у основној школи (154), наставника изборних и факултативних предмета у основној школи (35), директора/помоћника директора (27) и стручних сарадника у средњој школи (5).

Подаци са следећег графика показују да су у истраживање били укључени запослени како у градским (2.221), тако и у сеоским срединама, односно школама (1.051):

Такође је значајан податак да је међу испитаницима који су запослени у сеоским школама 271, односно 25,78% оних који раде у комбинованим одељењима, који су својим учешћем дали одговоре из специфичних услова и начина организације наставе.

У истраживању су учествовали запослени у школама које припадају свим школским управама, а њихова заступљеност је следећа: ШУ Београд (1.063 испитаника/32,49%), ШУ Ниш (440 испитаника/13,45%), ШУ Пожаревац (318 испитаника/9,2%), ШУ Ваљево (292 испитаника/8,92%),

ШУ Нови Сад (256 испитаника/7,82%), ШУ Јагодина (190 испитаника/5,81%), ШУ Зрењанин (167 испитаника/5,10%), ШУ Чачак (166 испитаника/5,07%), ШУ Краљево (117 испитаника/3,58%), ШУ Сомбор (73 испитаника/2,23%), ШУ Ужице (64 испитаника/1,96%), ШУ Зајечар (46 испитаника/1,41%), ШУ Крушевац (40 испитаника/1,22%), ШУ Лесковац (16 испитаника/0,49%), ШУ Крагујевац (12 испитаника/0,36%), ШУ Косовска Митровица (11 испитаника/0,34%) и Група за стручно-педагошки надзор у Новом Пазару (1 испитаник/0,03%).

Следећи графикон приказује расподелу испитаника у односу на године радног стажа у просвети:

Имајући у виду ове податке који показују да је међу испитаницима највише оних са 26 до 35 година рада у просвети (1.015), потом 16 до 25 (884) и 6 до 15 (760) несумњиво је да су своје ставове у овом истраживању исказали образовни професионалци са великим знањем и искуством у практичном раду у учионицама, односно школама.

СТАВОВИ И ПРОЦЕНЕ ИСПИТАНИКА ПОВОДОМ СКРАЋИВАЊА ТРАЈАЊА НАСТАВНИХ ЧАСОВА И ЊЕГОВИХ ПОТЕНЦИЈАЛНИХ ЕФЕКТА

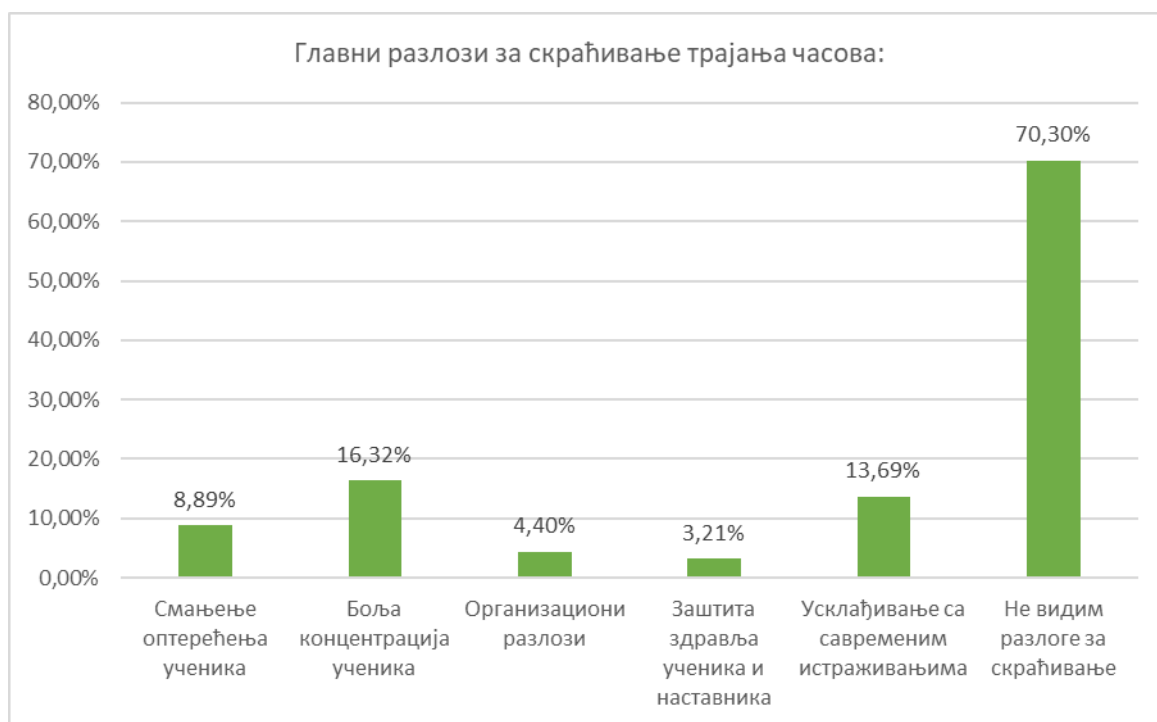
Највећи број испитаника је упознат са идејом о скраћивању трајања наставних часова, односно њих 2.568, 672 испитаника је навело да је делимично упознато док се 32 испитаника изјаснило да са наведеном идејом није упознато.

Када је у питању подршка идеји о скраћивању трајања наставних часова, убедљиво највећи број испитаника исту не подржава (2.575), потом следе испитаници који идеју делимично подржавају (280), испитаници који подржавају наведену идеју (221) док 196 испитаника немају јасан став поводом давања подршке истој.

Одговори испитаника о главном разлогу за покретање идеје/иницијативе за скраћивање часова показују да, према њиховом мишљењу, у убедљиво највећој мери не постоје разлози са скраћивање трајања часова (2.299 испитаника), а потом су као разлози и то у малим процентима, као што се и може видети из графикана, навођени следећи: боља концентрација ученика (534), усклађивање са резултатима савремених психолошких истраживања о опсегу пажње ученика (448), смањење оптерећења ученика (291), организациони разлози (144) и заштита здравља ученика и наставника (105) (испитаници су могли одабрати више одговора).

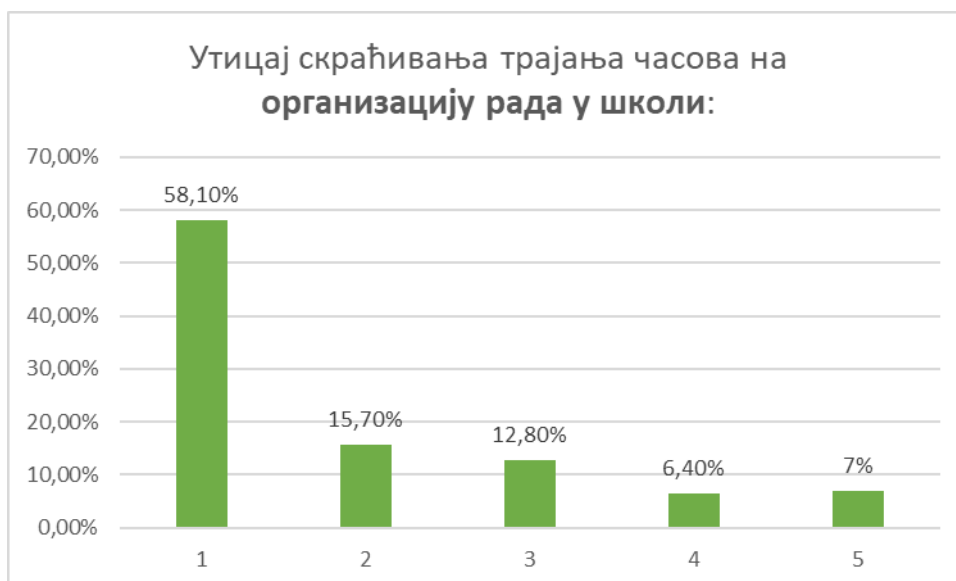

Поред ових, појединачни испитаници су као разлоге наводили и отварање могућности за више времена за учење ван учионице и школе, као и за дружење и друге врсте активности; могућност увођења пројетне наставе и то да би скраћивање трајања часова и повећање норме донело бенефите за запослене у просвети.

У додатним коментарима бројни испитаници су истицали да скраћивање трајања часова не би било у најбољем интересу ни ученика ни нашег образовног система те да би, дугорочно гледано, имало негативан утицај на будуће генерације, као и на образовање и да би довело до његовог урушавања. На то се могу надовезати изнети ставови испитаника да овај предлог, односно идеја, потиче од оних који нису образовни професионалци и нису познаваоци образовног система и, још значајније, наставне праксе и развојних потреба ученика. Испитаници су такође истицали да, да би били релевантни, предлози за овакве промене би требало да буду покренути од стране оних који непосредно раде у настави, који познају ученике и рад у школи јер само они могу да знају шта је то што би требало мењати. Навођено је и да се не узимају у обзир све свеобухватне промене које би скраћивање часова проузроковало, а за шта је неопходна добро планирана и сврсисходна реформа школског система. С тим у вези је и податак да су бројни испитаници навели да у нашем образовном систему постоје друга значајна питања која траже промене, а то су програм наставе и учења, број наставних предмета, затим смањивање броја ученика у одељењу, смањивање оптерећења ученика, смањивање школске администрације; али и увођење већег броја стручних сарадника као подршке наставницима. Одговори испитаника показују њихово мишљење да је немогуће очекивати да се на часовима од 30 минута постигну очекивани резултати и да је све још бесмисленије у учионицама које немају основне услове за рад и у школама без инфраструктуре.

Значајан број испитаника идеју о скраћивању трајања часова види као политичко, а не професионално питање. По мишљењу испитаника, разлог за скраћивање трајања часова је решење за дефицит наставних кадрова, испитаници су такође изразили мишљење да би реализација ове идеје довела до смањења норме наставника и да би створила услове за укидање могућности за законски штрајк просветних радника.

На скалама процене испитаници су оцењивали утицај који би скраћивање трајања наставних часова могло имати на одређене аспекте наставног и рада наставника (притом је оцена 1 била крајња за негативан утицај, а оцена 5 крајња за позитиван утицај), а њихови одговори су следећи:

Када је у питању утицај на организацију рада у школи, одговори испитаника показују да би скраћивање трајања трајања часова на овај аспект имало негативан утицај – 1.091 испитаник је проценио да би утицај био крајње негативан, затим следе испитаници који утицај процењују умерено негативним (515), а 419 испитаника процењује да утицај смањења трајања часова на организацију рада у школи не би био ни позитиван ни негативан. У значајно мањем броју су испитаници који процењују да би скраћивање трајања часова имало потпуно позиван утицај на организацију рада у школи (228), док 209 испитаника сматра да би тај утицај био умерено позитиван.

Следећи графикон даје приказ процене утицаја скраћивања трајања часова на рад наставника који су ангажовани у више школа:

Подаци показују да је убедљиво највише испитаника (2.051) проценило да би тај утицај био потпуно негативан, 410 запослених у школама који су узели учешће у истраживању сматра да би утицај био умерено негативан, док њих 378 сматра да утицај не би био ни позитиван ни негативан. С друге стране, 267 испитаника процењује да би утицај скраћивања трајања часова на рад наставника који су ангажовани у више школа био потпуно позитиван, а 166 њих процењује наведени утицај као умерено позитиван.

Инструментом овог истраживања је обухваћено и испитивање процене утицаја скраћивања трајања часова на дидактичку и методичку организацију наставе, односно часа. Како се може видети из претходног графика, убедљиво највећи број испитаника (2.078) овај утицај процењује крајње негативним, а 497 умерено негативним. 313 испитаника сматра да утицај не би био ни позитиван ни негативан док свега 209 испитаника сматра да би наведени утицај био потпуно позитиван, а 175 умерено позитиван.

Графикон који следи приказује процену испитаника о утицају скраћивања трајања часова на отежану концентрацију ученика:

1.435 испитаника сматра да би тај утицај био потпуно негативан, а 619 да би био умерено негативан. Веома приближан (617) је и број испитаника који утицај не сматрају ни потивиним ни негативним док значајно мање (335) испитаника процењује да би утицај био потпуно позитиван, а 266 умерено позитиван.

Испитиване су и процене учесника о утицају смањивања трајања часова на додатно оптерећење ученика.

1.580 испитаника сматра да би утицај био потпуно негативан, а 592 запослених у школама и обухваћених истраживањем процењује утицај умерено негативним. Исти број (592) сматра да утицај не би био ни позитиван ни негативан. 307 учесника је изразило процену потпуно позитивном, а 201 умерено позитивном.

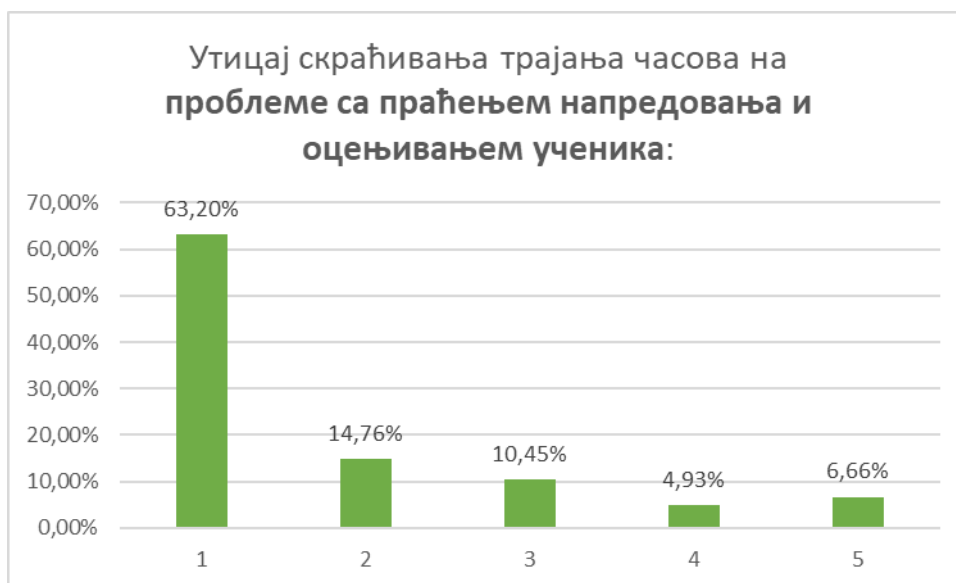
Поред утицаја на оптерећење ученика, испитаници су процењивали и утицај на своје, односно оптерећење наставника.

Подаци показују да више од половине испитаника (1.853) утицај процењује крајње негативним, а 519 њих умерено негативним. 438 испитаника сматра да утицај не би био ни позитиван ни

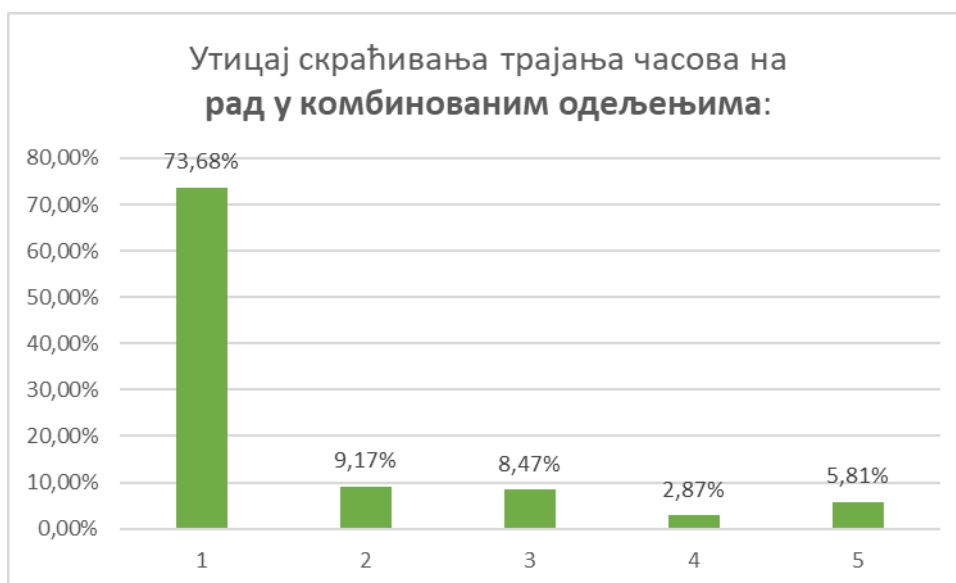
негативан, а на другој страни је 261 испитаник који утицај процењује потпуно позитивним, односно 201 по чијем мишљењу би утицај био умерено позитиван.

Још један од испитиваних аспеката на које би скраћивање могло имати утицај јесу проблеми са праћењем и напредовањем и оцењивањем ученика.

Велика већина (2.068) испитаника сматра да би скраћивање трајања часова имало потпуно негативан утицај на праћење напредовања и оцењивање ученика, а 483 да би тај утицај био умерено негативан. Утицај ни позитивним ни негативним процењује 342 испитаника док свега 218 испитаника сматра да би скраћивање трајања часова имало потпуно позитиван утицај на праћење напредовања и оцењивање ученика. Тај утицај би био умерено позитиван по процени 218 испитаника.

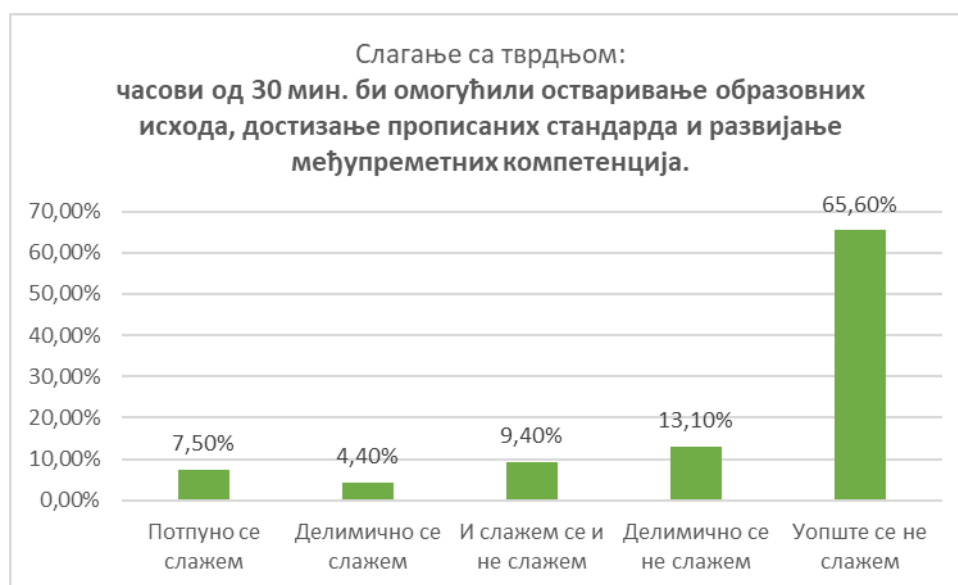
Испитаници су процењивали и утицај скраћивања трајања часова на рад у комбинованим одељењима. 2.411 њих сматра да би тај утицај био потпуно негативан, док је 300 оних који га сматрају умерено негативним.

277 испитаника сматра да утицај на рад у комбинованим одељењима не би био ни позитиван ни негативан. Изразито је мањи број испитаника који су утицај проценили као позитиван – 190 њих га сматра потпуно позитивним, а 94 умерено позитивним.

Поред наведених аспеката наставног и рада наставника на које би се скраћивање трајања наставног рада могло одразити, испитаници су навели и следеће: негативан утицај на квалитет наставе; негативан утицај на све аспекте наставног рада

Такође на скали процене, испитаници су изражавали степен слагања са тврдњом *часови од 30 минута би омогућили остваривање образовних исхода, достизање прописаних стандарда и развијање међупреметних компетенција*. Оцена 1 је изражавала потпуно неслагање, а 5 потпуно слагање са наведеном тврдњом, а добијени одговори показују да се убедљиво највећи број испитаника са тврдњом уопште не слаже (2.147), односно да са аспекта својих професионалних знања и искустава процењује да наставни часови у трајању од 30 минута не би било довољни за остваривање образовних исхода, за достизање прописаних стандарда и развијање међупреметних компетенција ученика. Потом у знатно мањем броју следе испитаници који се делимично не слажу са тврдњом (427), испитаници који не нити слажу нити не слажу (308), испитаници који се потпуно слажу (247) и они који су изражили своје слагање у делимичној мери (143):

Одговори на следеће питање нам дају преглед процене испитаника о утицају скраћених часова на квалитет наставе, а они недвосмислено показују да убедљиво највећи број запослених у школама, а који су учествовали у истраживању (2.505) процењује да би скраћени часови умањили квалитет наставе. Детаљна расподела одговора је приказана у графикону:

Под претпоставком да би скраћивање наставе требало да буде праћено одређеним изменама, од испитаника су прикупљени подаци о томе шта би се то требало променити уколико би се трајање наставних часова скратило (испитанци су могли одабрати више одговора), а њихови одговори указују да би на првом месту требало изменити Програм наставе и учења (2.772 испитаника), План наставе и учења (2.696), уџбенике (1.835), Правилник о оцењивању (1.789), Закон о основној, односно средњој школи (1.605), Закон о основама система образовања и васпитања (990) и иницијално образовање наставника (623).

Поред наведених одговора, велики број испитаника је указао на то да би скраћивање трајања наставних часова требало да буде праћено изменама које се односе и на: комплетну реформу образовног система, као и повећање фонда часова, смањивање броја ученика у одељењу и, смањивање броја наставних предмета.

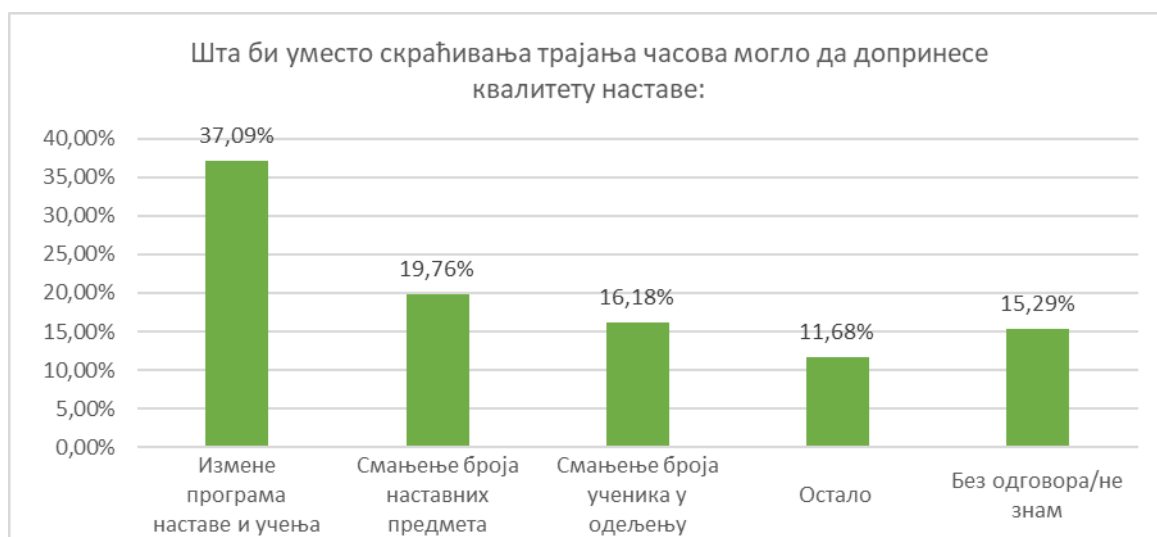
Одговор на питање који би био оптималан модел наставе у случају скраћивања трајања часова, је дало 224 испитаника. Међу њима је највише оних који сматрају да не постоји оптималан модел наставе за часове у трајању од 30 минута (105); поред тога 53 испитаника је предложило

блок наставу као решење, по 15 испитаника пројектну наставу и једносменски рад, 14 испитаника тематску наставу, по 10 испитаника целодневну наставу и интегративну наставу, а два испитаника је навело изокренуту учионицу као решење.

Изостанак одговора код значајног броја испитаника, односно навођење одговора „не знам“, може се тумачити као показатељ да постојећи модели наставе не пружају јасна и применљива решења за квалитетно остваривање наставе у условима у којима би наставни час трајао 30 минута.

Одговори испитаника на питање шта би уместо скраћивања трајања часова могло да допринесе побољшању наставе се у највећој мери групишу око три питања, а која су испитаници наводили и када је било речи о разлозима за скраћивање трајања часова. У питању су: **измене програма наставе и учења**, односно смањивање обима градива, затим **смањивање броја наставних предмета** и **смањивање броја ученика у одељењу**. У мањој мери испитаници су наводили потпуну реформу образовног система, смањење школске администрације, смањење броја часова, боље материјално-техничке услове у школама, већи степен активног учења, као и проблемске и практичне наставе.

Приказани резултати истраживања указују на закључак да идеја о скраћивању трајања наставних часова нема подршку међу запосленима у школи, односно међу онима чија се професионална знања и искуства односе и базирају на свакодневној реализацији наставних часова. 78,70% запослених у школама који су узели учешће у истраживању не подржава идеју о скраћивању трајања наставних часова и нешто мањи проценат (70,30%) не види разлоге за то. Одговори испитаника показују да би скраћивање трајања наставних часова имало крајње негативан утицај на различите аспекте, а то су: дидактичка и методичка организација наставе/часа, организација рада у школи, праћење напредовања и оцењивање ученика, отежана концентрација ученика, додатно оптерећење и ученика и наставника, рад наставника коју су ангажовани у више школа и рад у комбинованим одељењима. Додатно, највећи број учесника сматра да часови у трајању од 30 минута је би омогућили остваривање образовних исхода, достизање прописаних стандарда и развијање међупредметних компетенција ученика, али и да би умањили квалитет наставе.

У прилог закључку, желимо да истакнемо одговоре испитаника, односно професионалаца из учионице, који су дали осврт на идеју о скраћивању трајања наставних часова:

„Иако у нацрту постоји логика за скраћење часа, сматрам да би у пракси би била лоша. Ако сагледамо временску расподелу класичног часа, уписивање наставне јединице и евидентирање одсутних одузима 5 минута, уколико се прегледа домаћи рад, и групно анализира, отпада још 10 минута. Обрада нове теме и провера разумевања захтева 15-20 минута, и то све под условом да час „клизи“ и да су ученици вољни за рад. Ако се саберу 2 и 2, час од 30 минута кнапи са трајањем или је недовољан. Међутим, како претходно важи за класично одељење, рад у неподељеним/комбинованим одељењима је већ пренапрегнут са тренутним форматом часа од 45 минута. Изузетно је тешко посветити се ученицима у адекватној мери и своди се или на редукцију обима градива, или на редукцију времена које се посвећује појединачном ученику. Као да није довољно што се школама са малобројним ђацима кроз комбинације и блок наставу шаље порука другоразредности, овим се недвосмислено иде на то да се деца одврате од похађања такве школе услед неадекватности (читати „немоћи“) наставника да им се посвети, преусмеравања у већу матичну школу и затварања издвојених одељења под велом финансијске неодрживости. Сваки ученик је битан, свака јединка друштва је битна. Србија није Београд. Ученици који немају подршку у учењу код куће би били у лошој позицији, а није да већ нису. У руралним срединама, наставник је доминантно носилац рада са ученицима и деци се код куће по питању подршке у учењу посвећује мало или нимало времена. Дакле, шта се уради у школи - уради се. Скраћивање часа на 30 минута би имало смисла у сценаријима са децом просечних или изнад просечних капацитета, што данас статистички гледано није баш случај. На њих би скраћено излагање наставника вероватно имало подстицајни ефекат и усмерило фокус на самостални рад, док би у случајевима где се ученици и њихове породице задовољавају минимумом постигнућа свела на то или чак на мање. Сматрам да би се деци више ускратило на овај начин него што би се пружило. Можда би се убрзало диференцирање оних који су за школу од оних који нису“

„1. Квалитет усвајања знања – озбиљно угрожен Типична структура доброг часа (45 мин): увод и мотивација: 5 мин обрада новог градива: 15–20 мин вежбање/примена: 10–15 мин провера разумевања и закључак: 5 мин ➡ 30 минута не може да „прими“ све ово. Последице: обрада постаје површна нема времена за вежбу ученици „чују“, али не разумеју знање се брзо губи 2. Активно учење – готово неизводљиво. Активне методе (које сви декларативно подржавају): дискусија рад у групама експерименти пројектни задаци ⚙ Са 30 минута: док се деца организују → прошло 5–7 минута активност се прекида у најзанимљивијем делу, наставник бира фронтално предавање јер је „најбрже“ ➡ Настава постаје пасивна. 3. Пажња и концентрација – парадоксално ОПАДА Честа заблуда: „Краћи час = боља пажња“ Истина: деци треба 5–10 минута да се ментално укључе код часа од 30 мин: 1/3 часа одлази на „улазак у тему“ нема времена за „дубински рад“ ➡ Ученици остају на површном нивоу пажње. 4. Оцењивање и

повратна информација – нестају Шта страда прво: усмено испитивање формативно праћење индивидуални рад са ученицима. Последица: наставник оцењује „осећајем“ више тестова, мање разговора неправедније оцењивање **5.** Наставници раде под сталним притиском 30 минута значи: константну журбу „резање“ градива губитак педагошке слободе. Ефекти: раст стреса пад мотивације настава се своди на „испоручивање“ **6.** Практични предмети – директно погођени. Посебно угрожени: физика хемија биологија техника и информатика музичка и ликовна култура. Пример: подешавање опреме → 10 мин рад → 15 мин распремање → 5 мин ➡ Час се завршио, а ништа суштински није урађено. **7.** Ученици са тешкоћама – највише губе. 30 минута: не оставља простор за појашњења нема индивидуализације ученици који спорије уче испадају из ритма ➡ Повећава се образовна неједнакост. **8.** Дисциплина – краткорочно боља, дугорочно лошија. Краткорочно: мање времена за проблеме. Дугорочно: фрустрација ученика „нема смисла трудити се“ – раст пасивног отпора.“

„Настава није само оно што сте набројали. Деца су жива бића и имају потребу да вам се приближе, да вас нешто питају, да вам се пожале или похвале где су били, шта су радили, да су купили нове патике, да вас загрле... Ја лично волим да се шалим и разговарам са својим ученицима. Школа је и образовна али и васпитна установа. Очигледно да се то „мало“ заборавља. Са овим скраћењем часова, час би личио на часове роботике и јурење времена да се нешто заврши. Надам се да не разматрате увођење нових предмета на чијим би се часовима поткусуривало скраћење наставе? Што би деца рекла, је л' ово скраћивање часова за заувек или? Ако планирате неке реформе, не би било лоше да у тиму имате неког из редова учитеља и наставника. Не оних који су некада радили у школи. Него неког ко је сада у учioniци и бори се са свим недаћама које су снашле просвету и просветне раднике. То диктирање из фотеље више нема смисла!!!! Мислим да знате, али није лоше подсетити се да су учитељи једини квалификовани за наставни процес. Све методике, посете часовима, држање часова, вежбе и консултације су својствене само учитељском факултету. Чувајте те студенте. Требају нам. Највећи проблем је тај са којим просеком се уписују студенти Учитељског факултета. Некад је то био престижни факултет. Немојте их својим „на пречац“ одлукама још више деградирати и правити спрдњу од школе.“

„Утицај скраћивања часова би свеукупно био негативан са далекосежним последицама. Ионако су нове генерације когнитивно ослабљене, скраћивање часа у школама доводи до смањења пажње на још нижи ниво. Чему ће ти будићи људи моћи да се посвете? Ко ће моћи да заврши факултет од њих и постане хирург, инжењер или један занатлија, отац и мајка? Ко ће моћи да се посвети одгајању и васпитавању сопствене деце, ко од њих? Ко да преузме одговорност? Раслабљена омладина треба да се јача, то је функција образовног система, да стварамо људе који ће стицањем знања и вештина бити способни да преузму одговорност за себе, свој живот, стварају породице, јачају и воде државу, а не да се раслабљује у недоглед. То би био сигуран пут у нестајање и нашег народа и наше лепе Србије! Искрено се чудим да се о томе уопште расправља. Спремимо се да помогнемо младима, што јесте наш задатак, укључимо се још више креативно, да их ангажујемо мисаоно током наставе, обучимо наставнике додатно да деца стичу функционална знања и уче да мисле, па да видите како ће пажња да се појача. Младима треба дати смисао, а не одузимати прилике да се развијају. То је наша дужност, ми смо ту прилику добили, млади данас имају право на развој својих потенцијална, а ми узвишени просветитељски позив, обавезу и одговорност да им у томе помажемо у сваком тренутку.“

„Ученици су и текстуално и бројчано функционално неписмени са часовима од 45 минута, а камоли са часовима од 30 минута, на којима тек не би ништа стигло да обради. Решење за поремећаје пажње је: 1. прилагодити и скратити наставне програме, 2. смањити број ученика по одељењу, 3. вратити просветним радницима маневарски простор за креативно осмишљавање часова, 4. поново вратити правило одстрањивања проблематичних ученика са наставе уколико злостављају наставнике и вршњаке и ометају

наставни процес, а претходне примењене мере нису дале резултате, 5. улагати у специјалне школе, јер наставни кадар није стручан и школован да образује и васпитава децу са посебним потребама (као што сви знамо инклузија је само још један неуспели експеримент), а ако нисте знали часови су већ скраћени на 30 минута, јер свакога часа наставник потроши 10 -15 минута само док попуни рубрике у е-дневнику и док смири проблематичне ученике и оне са поремећајима у понашању (којих је у сваком одељењу све више и више), 6. запослити у свакој школи по два психолога и педагога, 7. применити у ПКУ ставку да наставници који изгубе део норме могу аутоматски да укрупне норму и буду ангажовани на једном радном месту!“

„Скраћење часова, без промене целокупног школског система, реформе школских курикулума, сужавања обима градива и смањења броја наставних предмета је бесмислено. Краћи школски час подразумева да одговорност ученика за исходе наставе мора бити појачана, што изискује и њихов додатни самостални рад. Како пракса показује, они на то нису спремни, већ самим тим што не могу да очувају пажњу ни током часа од 45 минута. Такође, наставници ће бити додатно оптерећени да за краће време испредају планирано градиво, што ће нарушити квалитет наставе. Време за проверу постигнућа ученика ће бити смањено, па ће се све сводити на брзу и паушалну проверу и оцену у којој ће знање бити споредни циљ. Све ово не води ни растерећењу наставника и ученика, ни побољшању квалитета наставе. Бројни су разлози за то што је пажња ученика ослабљена, а уместо да се бавимо суштинским узроцима и отклањамо их, ми прибегавамо скраћењу времена за учење. Пажња ће, по процени стручњака, рапидно слабити у наредним годинама; значи ли то да следећи пут треба да скратимо часове на 15 минута, а на крају и да укинемо школу?“

Сматрам да је неопходно задржати трајање наставног часа од 45 минута, јер се у оквиру часа од 30 минута не може квалитетно реализовати планирани наставни садржај. Уколико би дошло до законског увођења часова у трајању од 30 минута, било би потребно извршити значајне измене и корекције наставних програма. Као наставник, сматрам да је методика наставе од изузетне важности и да час мора да садржи уводни, главни и завршни део. Њихово изостављање или скраћивање довело би до нарушавања квалитета наставног процеса. Посебно истичем чињеницу да у готово сваком одељењу постоји већи број ученика који раде по измењеним или прилагођеним програмима, те сматрам да би додатно скраћивање часа онемогућило индивидуализован приступ и смислен рад са ученицима. У условима часа од 30 минута, један део часа би неминовно морао бити изостављен, а рад би се свео на механичко извршавање задатака, без довољно времена за објашњавање и проверу разумевања. Такође, значајан део времена би се губио на преписивање, због чега би за активан рад ученика остајало свега двадесетак минута. Сматрам да је овакав предлог недовољно промишљен и да би могао додатно да наруши постојећи систем и методiku рада у школама.

Приказани резултати истраживања су дали преглед ставова и процена наставника о скраћивању трајања наставних часова и могућим импликацијама и верујемо да ће бити уважени при даљем разматрању доношења одлука овим поводом. Они несумњиво могу бити и основа за даљу анализу и истраживања.